

Nationella folkhälsoenkäten 20 år: Så har resultaten använts

Kunskap om befolkningens livsvillkor, levnadsvanor och hälsa behövs för ett effektivt hälsofrämjande och förebyggande arbete. Nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor? (HLV) har därför genomförts i Sverige sedan 2004. Enkätens resultat har bidragit till politiska prioriteringar, lagförslag, forskning och annan kunskapsuppbyggnad under 20 år.

Fakta om den Nationella folkhälsoenkäten

- Visar hur folkhälsan ser ut och förändras över tid.
- Utförs vartannat år i samarbete mellan Folkhälsomyndigheten och Sveriges regioner.
- Genomförs med ett obundet slumpmässigt urval av 45 000 personer i åldern 16 år och äldre, plus regionala tilläggsurval.
- Svarefrekvensen var 39,4 procent år 2024.
- Resultat finns i databasen [Folkhälsodata](#) och visualiseringsverktyget [Folkhälsostudio](#).
- Det går både att beställa data och ladda ned själv.

Frågor inom flera områden

Nationella folkhälsoenkäten innehåller frågor om hälsa, livsvillkor och levnadsvanor inom flera områden:

- fysisk hälsa, psykisk hälsa, välbefinnande
- funktionsförmåga, symtom och besvär
- fysisk aktivitet, matvanor, BMI (längd, vikt)
- alkohol-, tobaks-, narkotika- och spelvanor
- ekonomi, sysselsättning
- närmiljöns förutsättningar för hälsa
- trygghet, våld och kränkning
- sociala relationer, tillit
- sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

I samband med att HLV fyller 20 år undersökte vi hur den varit ett stöd i folkhälsoarbetet i Sverige. Det gjorde vi genom att fråga regionerna om hur de använder dessa data, granska databeställningar som kommit in till

myndigheten, analysera statistik om nerladdningar av HLV-data från Folkhälsomyndighetens webb, och söka efter HLV-data i nyheter och i vetenskapliga och andra publikationer i olika databaser.

Underlag till insatser och prioriteringar

HLV-data används i regionerna som underlag i rapport-skrivning och omvärldsbevakning där regionala resultat jämförs med nationella, vilket ger underlag för politiska inriktningar och beslut. HLV-statistik används när man tar fram läns-gemensamma prioriteringar för arbetet med folkhälsa. Efter en presentation av HLV-data för region-politiker beslutade till exempel en region att det skulle satsas på att stimulera fysisk aktivitet, minska psykisk ohälsa och minska ofrivillig ensamhet. I en annan region har statistiken varit en del av underlag till beslut om uppstart av en tobaksavvänjningsmottagning gemensam för primärvården och folktandvården. Konkreta exempel inkom även på hur HLV-statistik bidragit till lokala insatser, som aktivitetsrunda, projektet Naturvistelse för hälsan och i kommunens ansökan om medel för ungdomsprojekt. Regionerna gav även exempel på hur HLV används i rena informationsinsatser, så som tobaksfria veckan och i anslutning till den så kallade Äldredagen.

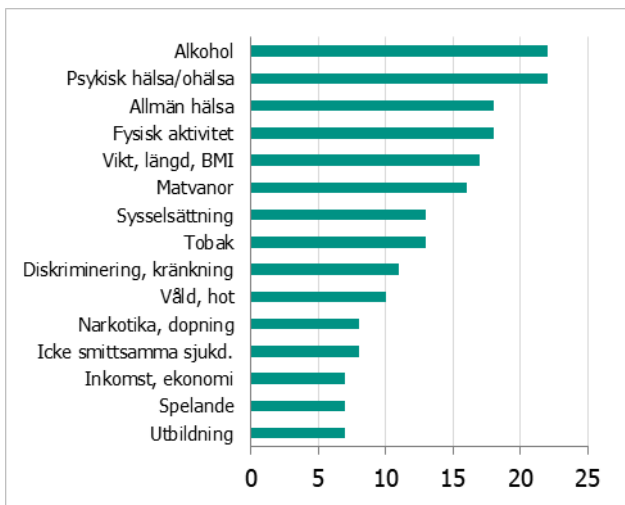
Nationella aktörer vanligaste beställare

Aktörer som beställt data från Nationella folkhälsoenkäten var till största delen myndigheter så som Socialstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Livsmedelsverket, Diskrimineringsombudsmannen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Statskontoret och Tillväxtverket. Andra beställare var frivilligorganisationer, fackförbund och företag.

Alkoholvanor och psykisk hälsa efterfrågat

De fem ämnesområden som beställts i störst utsträckning det senaste decenniet rör alkoholvanor, psykisk hälsa, fysisk aktivitet, matvanor, uppgifter relaterade till övervikt och fetma samt tobaksvanor (figur 1).

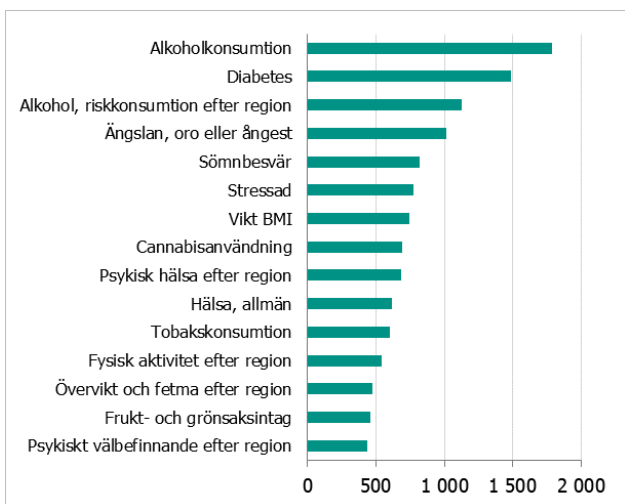
Figur 1: Antal beställningar av HLV-data per ämnesområde (15 mest efterfrågade), 2014–2024 (t.o.m. 18 juni).

Nerladdningar bekräftar bilden

Vi fick också en uppfattning om efterfrågan genom att se vilka HLV-data som användarna själva har laddat ner från databasen Folkhälsodata på Folkhälsomyndighetens webbplats (figur 2). Detta var tekniskt möjligt att se från 2015 och framåt.

Figur 2: Antal nerladdningar av data från HLV-databasen per ämnesområde (15 mest nedladdade), 2015–2024 (t.o.m. 18 juni).

Nerladdningarna liknade databeställningarna när det gäller efterfrågade ämnesområden. Toppade listan gjorde alkoholvanor, faktorer kopplade till psykisk hälsa som ängslan, oro eller ångest, sömnbesvär, BMI-relaterade data och diabetes. En dagsaktuell analys av en månads nerladdningar från mitten av maj till mitten av juni 2024 visade att Tillit till andra respektive Narkotika-

användning efter region hör till områden som verkar mer efterfrågade idag än under den senaste 10-årsperioden som helhet.

HLV i forskning, publikationer och nyheter

Databassökningarna efter HLV-baserade publikationer och nyheter resulterade i 60 vetenskapliga artiklar från 26 olika tidskrifter, 26 statliga offentliga utredningar (SOU:er), 110 publikationer av typen böcker, rapporter och forskningsavhandlingar samt drygt 180 nyheter som baserades helt eller delvis på resultaten 2004–2024. I SOU:erna användes HLV-data bland annat i beskrivningar av barn och uppväxtmiljö, tandvård och tandhälsa, narkotika samt våld i nära relationer. Nyheter där HLV-resultat nämndes var publicerade av en rad aktörer, exempelvis det folkvalda organet Sametinget, den ideella organisationen Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), branschtidningen Butiksnytt samt flera regioner.

Från regionala undersökningar till officiell statistik

Nationella folkhälsoenkäten HLV har utvecklats från regionernas egna frågebanks och befolkningsundersökningar till att idag genom det nationella urvalet utgöra en del av Sveriges officiella statistik. Undersökningarna är en grund för Folkhälsomyndighetens egen uppföljning av folkhälsan och faktorer som påverkar den, exempelvis inom regeringsuppdrag och till remissvar.

Data är också fritt tillgängliga för beställningar och nerladdningar. För att ladda ner beskrivande statistik för perioden 2004–2024 från Nationella folkhälsoenkäten, gå in i statistikdatabasen via Folkhälsomyndighetens webbplats. Databasen Folkhälsodata ger möjlighet att skapa tabeller för egen bearbetning och där finns verktyget Folkhälsostudio som kan användas för att skapa interaktiva presentationer med olika diagram och kartor. Enkäten ska generera bästa möjliga kunskapsunderlag till nytta för beslutsfattare, forskare och andra aktörer som arbetar för människors goda hälsa och välbefinnande.

För att beställa data från HLV, det vill säga mikrodata för egna analyser eller statistiskt analyserad aggregerad data, kontakta funktionsbrevlådan databestallning@fohm.se.

[Folkhälsomyndighetens statistikdatabaser](#)